

Mensenrechten Twee juristen uit Wit-Rusland onderzoeken of ze een rechtszaak in Nederland kunnen aanspannen

Strijd tegen 'de laatste dictatuur'

ADDIE SCHULTE

AMSTERDAM – Mensenrechtenactivisten uit Wit-Rusland overwegen in Nederland een strafzaak aan te spannen tegen autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de verdwijning van prominente tegenstanders van president Aleksandr Loekasjenko.

Dat zeggen Hary Pahaniaila (68), plaatsvervangend voorzitter van het Helsinki Comité in Wit-Rusland, en Oleg Volchek (44), leider van mensenrechtenorganisatie 'Rechtshulp voor het volk'. Ze zijn in Amsterdam op uitnodiging van de stichting Advocaten voor Advocaten. Ze hebben contact gehad met het Amsterdamse advocatenkantoor Böhler.

Beiden houden zich al jaren bezig met de verdwijningen, die in 1999 plaatsvonden. Pahaniaila, voormalig een belangrijke functionaris in het justitiële apparaat, was advocaat van enkele verdwenen personen, van wie wordt aangenomen dat ze zijn geliquideerd: ex-minister van Defensie Yuri Zacharenko, ex-minister van Defensie, de vicevoorzitter van het parlement Viktor Gonchar, zakenman Anatoli Krasovski en cameraman Dmitri Zavadski. "Alle signalen wijzen erop dat hooggeplaatste figuren hiervoor verantwoordelijk zijn," zegt Pahaniaila.

Of het mogelijk is om een strafzaak in Nederland te beginnen, wordt nog onderzocht. "Nederland heeft in principe universele jurisdictie. We weten nog niet zeker in welk land we kunnen procederen. En we willen onze mensen, de verwanten van de slachtoffers, niet voor verrassingen stellen. De beslissing moet nog worden genomen. Maar we zijn al een behoorlijk eind

op weg," zegt Hary Pahaniaila.

Het bewijs is geen probleem, zeggen de mannen, met gevoel voor ironie. Het voordeel van een politiestaat is, dat alles is vastgelegd.

Ze zijn niet de enigen die Loekasjenko voor de rechter willen zien. In de VS heeft een lid van het Huis van Afgevaardigden onlangs gezegd dat Loekasjenko bij het Internationaal Strafhof in Den Haag terecht zou moeten worden.

De zaak van de verdwijningen is voor het Helsinki Comité de belangrijkste zaak. Het comité is de laatste mensenrechtenorganisatie die in Wit-Rusland legaal kan werken.

De ongeveer tweehonderd mensenrechtenactivisten in Wit-Rusland staan aan grote bedreigingen bloot. Praktisch allemaal hebben ze te maken met chantage, mishandeling, intimidatie. Eén van hen werd

President Loekasjenko zou mensen hebben laten 'verdwijnen'

tot zelfmoord gedreven, zegt Volchek. Een ander wordt vervolgd wegens belastingontduiking, volgens Volchek en Pahaniaila 'een doelgerichte wraakactie van de overheid'

Volchek is twee keer in elkaar geslagen, Pahaniaila werd beschuldigd van het belasteren van de president na een interview over de verdenking dat 'Loekasjenko en zijn trawanten' persoonlijk verantwoordelijk zijn voor de verdwijningen.

Wit-Rusland geldt als de laatste dictatuur van Europa, een omschrijving waarmee de twee het van harte eens zijn. De macht komt in één hand samen, er zijn geen onafhankelijke rechters, de president heeft

Oleg Volchek (links) en Hary Pahaniaila op het Frederiksplein in Amsterdam.

FOTO BART KOETSIER

het parlement in zijn zak, er zijn geen eerlijke verkiezingen. De vlag en het nationale wapen zijn vervangen door symbolen uit de Sovjet-tijd. De geheime dienst heet KGB..

Pahaniaila is gepensioneerd, hij werkt als vrijwilliger. Volchek is afhankelijk van giften. Na de presidentsverkiezingen van december 2010 is de druk verder opgevoerd.

Beiden hadden een carrière in het staatsapparaat, maar ze keerden zich tegen de machthebbers. Pahaniaila was rechter in de Sovjet-Unie en later voorzitter van de afdeling 'advocatuur' van het ministerie van Justitie. Daarna is hij begonnen als advocaat. "Mijn cliënten waren de mensen die Loekasjenko het liefst achter de tralies zag." Onder hen

waren een tegenstander van Loekasjenko bij de verkiezingen in 1994, een ex-minister van Defensie, een ex-premier en een dichter die het gedicht *Dood de president* schreef. "Ik was een bekende advocaat; het is niet mijn schuld dat ze naar mij kwamen."

"In 1998 heeft één van hen geprobeerd alternatieve verkiezingen te organiseren. Ook tegen mij werd daarom een strafzaak geopend. Ik moest ontslag nemen."

Volchek was raadslid in Minsk. "Er kwamen mensen bij mij met klachten over de politie. Daarmee ben ik naar het Openbaar Ministerie gaan." Hij was daar zelf onderzoeker. "De officier van justitie heeft me niet gesteund." De officier werd

opgeroepen te verschijnen voor de de gemeenteraad, één van de laatste politieke instellingen met een beetje zelfstandige macht. De politiemensen en de officier van justitie werden vervolgd.

Het werd hem niet in dank afgenomen. Hij kreeg de keus: hij moest vertrekken of hij zou een aanklacht wegens corruptie krijgen. Een maand later opende hij zijn eigen kantoor. "Ik had graag procureurgeneraal geworden, maar de mensen die er nu werken, dienen niet de wet, maar de overheid."

Volchek: "Als ik geen optimist was, was ik iets anders gaan doen." Pahaniaila: "Ik ben niet altijd optimistisch. Ik ben meer een romantische jurist."

ADVERTENTIE

THEEUWES
schoenen

small & breed

Buitenveldertselaan 34
1081 AA Amsterdam
020 - 404 08 08

NIEUWE HERFST- WINTERCOLLECTIE

Sabir K. verdacht van beramen aanslag

NEW YORK – De Nederlandse terreurverdachte Sabir K. heeft volgens de Verenigde Staten met anderen aanslagen beraamd voor Al Qaida.

De Amerikanen denken dat hij in 2010 een plan smeedde voor een zelfmoordaanslag op een Amerikaanse militaire basis in Afghanistan. In de buurt van dat kamp zou hij ook enkele jaren eerder (2007) met handlangers mortiergranaten hebben verstoep om een aanval te kunnen uitvoeren. Dit staat in de aanklacht tegen K. van de jury van

de federale rechtbank in New York.

Sabir K. werd vorig jaar in Pakistan opgepakt en in april van dit jaar uitgezet naar Nederland. Een arrestatieteam sloeg hem op Schiphol direct in de boeien. De rechtbank in Rotterdam heeft de uitlevering aan de VS in oktober goedgekeurd. De Hoge Raad buigt zich daar nu over. K. zit nu in de terroristenafdeling van de Rotterdamse gevangenis De Schie.

Younis de Nederlander, zoals de Amerikanen hem ook noemen, zou tussen juli 2004 en september 2010 hebben samengespannen om Ame-

rikaanse militairen in Afghanistan te vermoorden. Hij stak in september 2007 met zijn medestrijders de grens van Pakistan naar Afghani-

'Younis de Nederlander' wilde militairen doden in Kunar, aldus de VS

stan over om de moordplannen in daden om te zetten, stellen de Amerikaanse autoriteiten.

In de aanklacht staat dat K. tussen

2005 en 2010 heeft 'gepoogd om Amerikaanse militairen te doden'. 'In of omtrent 2010 heeft hij een plan beraamd om een zelfmoordaanslag te plegen op een Amerikaanse militaire basis in de provincie Kunar in Afghanistan.'

Kunar was volgens Amerikaanse terreurdeskundigen tot voor kort een bolwerk van al Qaida en de Taliban. Dit jaar wisten de Amerikanen hier echter veel leiders te doden of gevangen te nemen.

De VS verdenkt Sabir K. ook van het leveren van wapens en strijders voor Al Qaida. Verder wordt hij be-

schuldigd van wapenbezit bedoeld om aanslagen op Amerikaanse militairen te plegen.

Uit het document blijkt niet welk concreet bewijs de Amerikaanse autoriteiten tegen K. hebben. "De beschuldigingen gaan uitsluitend over vermeende acties tegen Amerikaanse militairen," zegt de advocaat van Sabir K., André Seebregts. Verder wil de raadsman nog niet ingaan op de inhoud van het dossier over zijn cliënt.

De aanklacht tegen Sabir K. is nog niet openbaar gemaakt. Het is niet bekend wanneer dat gebeurt. (ANP)